

KJAK

Er tað borgaraskylda ella framíhjárættur at vera kommunustýrslimur?

Heðin Mortensen,
løgtingsmaður

Undirritaði, Heðin Mortensen, løgtingsmaður, havi í dag sett landsstýrismanninum í umhvørvis- og vinnumálum, Helga Abrahamsen skrivligan fyrspurning eftir § 52a um, hvørt tað var ein politisk avgerð at broyta siðvenjuna viðvíkjandi farloyvi hjá kommunustýrslimum.

Spurningarnir eru soljóðandi:

1. Var tað ein politisk avgerð, nú siðvenjan viðvíkjandi farloyvi hjá kommunustýrslimi bráðliga varð broytt beint fyri jól?
2. Kann landsstýrismaðurin greiða frá lögfrøðiligu grundgevingunum fyri hesi kúvending?
3. Metir landsstýrismaðurin, at starvið sum kommunustýrslimur bara er ein framíhjárættur, sum hvør einstakur kommunustýrslimur kann velja at røkja ella ikki at røkja?
4. Um so er, metir landsstýrismaðurin hetta vera fremjandi fyri kommunustýrisarbeiðið og álitid á kommunustýrisarbeiðið?

Brot á gamla siðvenju

Talan var um hending undir einum steði í fundinum í

Tórshavnar býráð, umleið klokkan 17 hin 18. desember 2019, at borgarstjórin, Annika Olsen, í eini handavending megnaði at fáa eina niðurstøðu frá Umhvørvis- og vinnumálaráðnum, sum sigur, at ein býráðslimur, sum er í farloyvi, altíð kann taka sæti aftur í býráðnum.

Øll míni 47 ár í býráðspolitikki hefur tað annars bæði verið almenn vitan og rimmarføst siðvenja, at fer býráðslimur í farloyvi, skal farloyvið vera fyri í minsta lagi samfullar 14 dagar – tað vil siga í 14 dagar í senn. Ert tú fyrst farin í farloyvi, ber í fyrsta lagi til at taka sæti aftur í býráðnum, tá teir fyrstu 14 dagarnir eru umlidnir – og frávik er onki sum eitur.

Hendan reglan, sum stendur í § 18 í kommunustýrslógini, hefur eyðvitað mangan komið illa við hjá bæði einum og øðrum; men sum politikari er neyðugt at brúka reglurnar, og at virða tær. – Eri eg ónøgdur við eina reglu, má eg arbeida fyri at broyta hana, ikki at bróta hana!

Endamálið við ásetingini um farloyvi

Tá vit hava viðgjørt hesa regluna, bæði á skeiðum fyri býráðslimir og við lögfrøðiligar ráðgevar annars, hava vit fingið at vita, at reglurnar eru, sum tær eru, tí at býráðsarbeiðið er ein borgaraskylda: Ein kommunustýrslimur skal ikki kunna skáka sær undan at taka avgerð í truplum málum. Tí eru eisini strong formlig krøv sett í lógin fyri at kunna fara í farloyvi, og tí er eisini so umráðandi, at vit sum varða av og virka undir hesum lógum

virða tær.

Hinvegin tryggja reglurnar í § 18 í kommunustýrslógini, at kommunustýrslimur hefur á leið sama rætt sum onnur til at taka sær frí vegna sjúku, og í sambandi við at hann hefur aðrar umráðandi skyldur at røkja – og eisini at kommunustýrslimur skal hava rætt til at halda frí eins og onnur.

Reglurnar um tiltakslimir tryggja, at hóast ein kommunustýrslimur hefur rætt til lógliga at fara frá býráðsarbeiðinum, so nýtist hetta ikki at skeikla politisku javnvágina í býráðsarbeiðinum.

Innihald og orðaljóð

Reglurnar í § 18 í kommunustýrslógini eru fyrst og fremst um, nær kommunustýrslimur hefur rætt til farloyvi, og hvussu vera skal við tiltakslimum. Í viðmerkingunum til hesa lógargreinina verður til dømis greitt frá, hvat er lógligt forfall.

Tað stendur ikki staðiliga í lógini, at býráðslimi er bannað at mæta aftur, fyrr enn teir 14 dagarnir eru umlidnir; men orðingin í lógini er “*Berst kommunustýrslimi væntandi frá at røkja starv sitt í meira enn 14 samfullar dagar.....*” . Sprotta vit “samfullur”, stendur “*samfeldur (1), í heild*” í móðurmálsorðabókini, og undir fyrsta týðningi av “*samfeldur*” stendur “*ið ikki slitnar sundur, heilur (1), samanhagandi, samfastur, framhaldandi*”.

Eingin ivi eigur tí at vera um orðaljóðið í lógini. Er tað tað, so verður hesin ivin burtur, tá vit í viðmerkingunum til § 18 kunnu lesa: “í minsta lagi í 14 samfullar dagar. Vit hava somu orðing í Tingskipanini,

har stendur: “í minsta lagi í 7 dagar, og í Tinginum verður eisini hildið rimmarfast um, at ein sum er í farloyvi eftir hesi reglu ikki kann taka sætið aftur fyrr teir fyrstu 7 dagarnir eru farnir.

Verandi borgarstjóri í Tórshavnar kommunu vísti á, at tað stendur í kommunustýrslógini, at “tá ið kommunustýrslimur aftur er førur fyri at luttaka, fer innkomni tiltakslimurin út”. Tað er rætt, at hetta stendur í lógini, men tað stendur ikki í § 18 í lógini, sum er um umstøðurnar, tá býráðslimur kann fara í farloyvi, og tiltakslimur koma í staðin. Harafturímóti stendur tað í § 19. Viðmerkingarnar til § 19 eru óvanliga stuttar og greiðar: “§ 19 er tikin við til tess at gera málið um ta veruligu útskiftingina greidligari, serliga við atlit, at mannagongdini, tá ið fleiri tiltakslimir eru inni í senn”.

Hetta ber ikki til at misskilja, og siðvenjan hefur verið rimmarføst, bæði undir hesi lógini og teirri gomlu kommunulógini. Tí er henda kúvendingin eitt álvarsmál, ið eigur at vera viðgjørd og greinað út í æsir.

Prinsipielt fyri fólkaræði

Í mínum hugaheimi er hetta eitt heilt óvanliga prinsipielt mál, sum reisir tveir sera grundleggjandi spurningar um fólkaræði/demokrati:

Annar spurningurin er, undir hvørjum umstøðum umsitingin bara soleiðis kann velja at kúvenda frá eini fastari, gamlari og rótfestari lógar-tulking og siðvenju á einum øki.

Hin spurningurin er, hvussu vit skulu meta um starvið sum kommunustýrslimur: Er tað eitt álitisstarv og eitt borgarligt umboð, sum hvør einstakur býráðslimur hefur fingið, og hefur skyldu til at røkja eftir bestu sannføring og evnum, alt tað ber til?

Ein av grundsteinunum undir skipanini higartil hefur í øllum føri verið, at kommunustýrslimir hava møtis-kyldu, og góðar formligar orsøkir skulu til ikki at taka lut í viðgerðum á formliga lýstum fundum. Stórir dentur hefur verið lagdur á hetta, at kommunustýrslimir ikki skulu kunnað skáka sær undan viðgerðum, sum av onkrari orsøk ikki hóvar teimum – og tí hava reglurnar kring farloyvi verið strangar og fastar. Um nýggja niðurstøðan hjá Umhvørvis- og vinnumálaráðnum verður galdandi frameftir, so fer júst at bera til at skáka sær undan við at fara í farloyvi (í minst samfullar 14 dagar), men dagin eftir at broyta hugsan og taka sætið aftur – ein kann uttan himpr fara og koma sum einum lystir.

Tí spyr undirritaði at endan, um landsstýrismaðurin og umsiting hansara veruliga meta, at starvið sum kommunustýrslimur bara er ein framíhjárættur, sum hvør einstakur kommunustýrslimur kann velja at røkja ella ikki at røkja, soleiðis sum hann ella hon finnur fyri gott?

Tórshavn hin 26. Januar
2020

Holocaust: Okkara skylda at minnast óskiljandi óndskapin

Bárður á Steig Nielsen
Løgmaður

Tað er okkara skylda sum menniskju og sum samfelag at halda á við at lurta, læra og minnast Holocaust. Skipaða fólkadrápið undir seinna veraldarbardaga telist millum mest andstyggiligastu og ótespiligastu brotsgerðir, sum nakrantíð eru framdar.

Í dag er altjóða minningardagur um Holocaust og øll onnur fólkadráp.

Í nógv ár hava okkara

virgnu áhugafelagsskapir og okkara dygga skúlaverk í Føroyum gjørt nógv burtur úr at kunna um Holocaust, tá ið 6 milliónir jødar vorðu dripnir. Hálv onnur millión vóru børn.

Sum samfelag eiga vit at standa saman um, at hesin óskiljandi óndskapurin ongan tíð má verða gloymdur.

Tað er neyðugt, at komandi ættarlið fáa innlit í, hvønn týðning ráðandi virði og hugsanir hjá menniskjum kunnu hava, og hvussu hetta eisini í dag kann føra til grundleggj-

andi mannarættindabrot. Søg-an um fólkadráp og Holocaust kann tíverri eisini sigast at vera søgan um okkara menniskju.

Fólkadráp sum Holocaust eru tíverri ikki nakað serstakt undantak, og heilt upp til okkara tíð eru fleiri fólkadráp framd. Sum dømi kunnu nevast fólkadrápini í Kambodja, Irak, Rwanda, Bosnia, Darfur og Sýria.

Tíverri er tað framvegis soleiðis, at fólk, ið onkursvegna víkja frá, verða forfylgd og

týnd – á sama hátt sum jødar-nir undir seinna veraldarbardaga. Tí mugu vit sum samfelag standan saman og áhaldandi upplýsa og ávara móti hugburði og atburði, sum kunnu føra til fólkadráp.

Eitt týðandi stig á leiðini er, at Føroya løgting einmælt hevur samtykt at gera dagin til almennan minningardag um Holocaust og onnur fólkadráp.